

UCHWAŁA nr 1/24
Stałego Prezydium
Forum Współpracy Sędziów
z dnia 14 stycznia 2024 r.
w sprawie stosowania prawa łaski

Stosowanie prawa łaski, zgodnie z art. 139 Konstytucji, zastrzeżone jest do decyzji Prezydenta. To jednak nie oznacza pełnej dowolności i swobody. Podejmując decyzję o zastosowaniu prawa łaski Prezydent ma obowiązek stosować się do zasady sprawiedliwości (art. 2 Konstytucji) i zasady równego traktowania obywateli względem prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji).

Przesłanki uzasadniające zastosowanie prawa łaski zawiera w szczególności art. 563 k.p.k. Są to: zachowanie się skazanego po wydaniu wyroku, rozmiary wykonanej kary, stan zdrowia skazanego i jego warunki rodzinne, naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem, a przede wszystkim szczególne wydarzenia, jakie nastąpiły po wydaniu wyroku.

Zapowiedzi Pana Prezydenta dotyczące ułaskawienia dwóch byłych ministrów poprzedniego rządu, oparte na krytyce prawomocnych rozstrzygnięć sądowych, są działaniami wkraczającymi w obszar sprawowania wymiaru sprawiedliwości, zastrzeżony wyłącznie dla sądów (art. 175 ust. 1 Konstytucji) i nie mogą stanowić uzasadnienia dla legalnego zastosowania prawa łaski. To nie Pan Prezydent jest uprawniony do oceny materiału dowodowego w sprawie, a już tym bardziej bez faktycznej znajomości tego materiału (akt sprawy). Prawo łaski nie ma na celu zastępowania orzeczeń sądowych, od których przecież przysługują skazanym zwyczajne i nadzwyczajne środki zaskarżenia. Orzeczenie sądowe jest efektem pracy policji, prokuratury, sądów, łączy się z zaangażowaniem świadków, biegłych, a ma na celu także ochronę praw pokrzywdzonych przestępstwem.

Szczególną zaś ostrożność w ferowaniu takich ocen należy zachować, gdy sprawa dotyczy bliskich znajomych. Warto przypomnieć, że każdy sędzia, właśnie z uwagi na możliwe naruszenie zasady bezstronności, podlega wyłączeniu od orzekania w sprawie, gdy sprawa ta dotyczy jego znajomych.

Pan Prezydent jest uprawniony do zastosowania prawa łaski w tej, czy w innej sprawie. Apelujemy jednak o to, by nie marginalizować roli sądów i nie wkraczać w sferę zastrzeżoną dla sądów: sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Za niezbędne uznajemy w takich sprawach zwracanie się o opinie w sprawie ułaskawienia do sądów orzekających w sprawie – tak jak odbyłoby się to w przypadku każdego innego skazanego (art. 564 k.p.k.). A w przypadku wydania opinii negatywnych i podtrzymania woli ułaskawienia – opublikowania wyczerpującego i przekonującego uzasadnienia decyzji o zastosowaniu prawa łaski tak, by opinia publiczna nie mogła uznać takiej decyzji za podyktowaną wyłącznie interesem politycznym lub znajomością ze skazanymi.